

Tonči MATULIĆ, *Bioetika*, Zagreb, Glas Koncila, 2001., 593 str.

Koliko je tema *bioetika* aktualna, pokazuje sama činjenica da je o njoj izašla prva *Encyclopedia of Bioethics* u četiri velika sveska godine 1978. — dakle samo sedam godina nakon pojave te discipline, a druga, prerađena ili kako neki kažu sasvim drukčija i nova, godine 1995. u pet svezaka — 17 godina nakon prve. Da je to područje vrenja i previranja, vidi se i po samoj definiciji nove discipline koja je u prvom izdanju enciklopedije donekle jednostavna i razumljiva: *sustavno proučavanje ljudskog djelovanja na području znanosti o životu i brizi za zdravlje, ukoliko je ispitivano u svjetlu moralnih vrednota i načela*, dok je u drugom izdanju zamršena i teško shvatljiva, više opisna, dosljedno tome ne i previše uporabiva: *sustavno proučavanje moralnih dimenzija — uključujući moralni pogled, odluke, ponašanje i plan djelovanja — znanosti o životu i brige za zdravlje, primjenjujući raznolikost etičkih metodologija u interdisciplinarnom okviru*. Obje su definicije od istog autora! Je li se u međuvremenu zamrsila struka ili misao? Mogao bi to biti zanimljiv predmet za istraživanje.

Ovo djelo *Bioetika*, zacijelo plod upornog, ustrajnog i nadasve marljivog rada, predstavlja izuzetan pothvat — i ostvarenje — na bioetičkom području u hrvatskoj bibliografiji. *Bioetika* je knjiga maksimalnih razmjera (539 str., 26x19 cm), a pod minimalnim naslovom od jedne riječi — *Bioetika*. U samom *Uvodu* čitamo: *Svaka knjiga ima svoju specifičnu*

povijest nastajanja do konačne pojave u koricama na kojima čitatelju daje najosnovniju informaciju o sebi — naslov... Knjiga koja nudi odgovor na pitanje što je to bioetika, nije bilo kakva knjiga... odgovor je sastavljen od cijele plejade odgovora... I još iz Uvoda: Bioetika je tema, danas veoma u modi. Da je tomu tako, svjedoče brojni skupovi, simpoziji, kongresi i tome slično... kvalificirano i nekvalificirano. To je moda, pa i pomodarstvo. A poznato je: Tko se s modom vjenča, brzo će biti udovac! Po svemu sudeći, autor je toga svjestan, pa razgleda tu modernu damu sa svih strana i vidika. A za to mu je bilo potrebno mnogo vremena, a da svoja zapažanja iznese, i mnogo prostora. Već sam obim djela, pet stotina trideset i devet bremenitih stranica, daje naslutiti dimenzije zahtjeva s kojima se autor morao suočiti — i nositi — u ocrtavanju, definiranju, analizi, suočavanju, kritici i sintezi interdisciplinarne, tj. međustrukovne znanosti — bioetike. Nalazeći se usred raznorodnih pristupa, autor je imao zadaću svoj toj igri dati teološko svjetlo i teološki aksiološki okvir. Uspješan je to, sveobuhvatan, holistički pristup i vrednovanje čovjekova djelovanja na polju znanosti o ljudskom životu i skrbi za zdravlje, i o samim uvjetima opstanka života na Zemlji, pod vidikom čisto razumskog, ali i vjerom osvijetljenog i potpomognutog saznanja.

Djelo je to načelnog sadržaja, obrađuje ono što se tradicionalno nazivalo *de principiis*. Raspravlja temeljno pitanje antropologije, filozofijske i biblijsko-teologijske, te govori o načelnim postavkama, načelima i modelima u pristupu pitanju života i smrti, zdravlja i bolesti, liječenja i prevencije, genskog inženjerstva i manipulacije. Ako zavirimo u sadržaj, naići ćemo na mnoga poznata i nepoznata te zagonetna pitanja: od povijesti preko definicija, modela i metodologija, paradigmi i sadržaja, međustrukovnog i dijaloškog obilježja, filozofijsko-teološkog i sociološkog govora. Tu je i imensko i obilno pojmovno kazalo, kao i

sažetak na engleskom jeziku. Smijemo očekivati da će nakon obradenih temeljnih zasada doći na red i pojedina, zasebna područja i pitanja bioetike. Ako i ne budu imala baš po pet stotina stranica, bit će dobrodošla.

Ova *Bioetika* može poslužiti kao pozdani vodič u suvremenom bioetičkom labirintu. *Bioetika* je djelo jednako nezabilazno i korisno, poticajno za svakoga kojemu je život — napose ljudski život, bilo profesionalno bilo iz osobnog opredjeljenja, životno zanimanje i nadahnuće, smisao i opravdanje djelovanja. Izobilje bibliografskih jedinica istodobno je jamstvo ozbiljnosti ostvarenog djela, kao i naputak i poticaj za daljnje osobno proučavanje i suočavanje s bioetičkim pitanjima. I premda izostaje pokoje važno ime iz hrvatske bioetičke bibliografije, hvalevrijedno je spominjanje autora s hrvatskog područja, što svjedoči da prošlih desetljeća ta struka nije bila ni nepoznata ni neprisutna u hrvatskoj teorijskoj i praktičnoj znanosti.

Mnogo smo puta već čuli: *Habent sua fata libelli — Knjige imaju svoju sudbinu*. Danas bi se reklo, sve potrošački: Dobro se ili loše prodaju! Vjerojatno bi trebalo upitati: kako se čitaju? Svaka knjiga jest kao neki plod s nekog stabla. U knjizi nad knjigama — Bibliji, doduše u nekoj drugoj igri, o stablu i plodu stoji: *stablo dobro za jelo, za oči zamamljivo, a za mudrost poželjno: ubere ploda njegov a pojede* (Post 3, 6). Stablo je Tonči Matulić, a plod je *Bioetika*: zamamljiva i poželjna, i nadalje potrebna. I unatoč nekim zebnjama — broj stranica, cijena, ne baš lagani stil — nadam se da će i profesori i studenti, kao i djelatnici s područja brige o životu i uvjetima života, željni života i nadalje željni mudrosti života, posegnuti za tim plodom, ubrati ga i jesti — i sami nove plodove donositi. O dvadeset i petoj obljetnici te međustrukovne znanosti — bioetike, širom svijeta bili su priređeni brojni simpoziji, znanstveni skupovi te objavljeni brojni radovi. Sada, o tridesetjetoj obljetnici, pojavnost i prisut-

nost, a nadalje važnost bioetike na hrvatskom polju posvjedočila je ova *Bioetika*.

Valentin POZAIĆ

Pontificio Consiglio per la Pastorale della Salute, *Chiesa, droga e tossicomania*. Manuale di pastorale, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 2001., 204 str.

Danas jedva da je itko izuzet od naširoko poraznih posljedica poplave poštasti droge. Prodaja droge nije više samo stvar nekih zalutalih, izgubljenih ili zavedenih pojedinaca, nego vrhunski i vješto ustrojena, novčano i politički štijećena trgovina smrti. Na razaranju tuđeg zdravlja, uništavanju potencijala cijelih naraštaja i, konačno, na ubijanju tolike mladeži, netko ostvaruje velike zarade. Droga prodire u bogate i u siromašne države, u obitelji za koje bi se držalo da su po svom stilu života izvan dometa toga zla. Što je veće rasulo društva i obitelji, to je prodor droge snažniji. Često se to događa pod bezazlenim i humanim društveno-političkim raspravama i pozivima na pluralizam i toleranciju. U stvari, postoji samo 'dualizam': život i smrt. Kad je javnost jednom 'drogirana', lako će proći i sama droga. Hrvatska već plaća skupi danak drogi. Stanje u Hrvatskoj zahtijeva ozbiljno promišljanje i djelovanje, kako na državnoj tako i na crkvenoj i obiteljskoj razini. Jesmo li se uopće ozbiljno zapitali, i potražili odgovor, o poslanju i odgovornosti odgojno-školskih ustanova od vrtića do sveučilišta?!

Droga — to zlo, uljez u ljudsko društvo, iznova izaziva pažnju Crkve i njezina poslanja u suvremenom svijetu. U nizu 'Pastoralni priručnici' Papinsko vijeće za pastoral zdravstva objavilo je knjigu, ili dokument, posvećen pastoralnom djelovanju na području suzbijanja zlorabe droge. Valja odmah istaknuti da se rabi, svjesno i hotimice ili nesvjesno i navino, iskovani izraz: uživanje droge. Ne-